

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Foltase a soudců Mgr. Davida Hipšra a Mgr. Lenky Krupičkové v právní věci žalobce: **D. K.**, proti žalované: **Vězeňská služba České republiky, Věznice Ostrov**, se sídlem Vykmánov 22, Ostrov, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 10. 2021, č. j. 77 A 106/2021 - 13,

t a k t o :

- I.** Návrh žalobce na ustanovení zástupce **s e z a m í t á .**
- II.** Kasační stížnost proti výroku II usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 10. 2021, č. j. 77 A 106/2021 - 13, **s e z a m í t á .**
- III.** Kasační stížnost proti výroku III usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 4. 10. 2021, č. j. 77 A 106/2021 - 13, **s e o d m í t á .**
- IV.** Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobce zaslal Krajskému soudu v Plzni (dále též „krajský soud“) podání, které soud podle obsahu vyhodnotil jako žalobu proti rozhodnutí žalované o uložení kázeňského trestu ve smyslu § 65 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“). Žalobce současně požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupkyně Mgr. Michaely Kasper Beňové, advokátky.

[2] Krajský soud výrokem I v záhlaví uvedeného usnesení žalobce osvobodil od soudních poplatků, výrokem II žalobci ustanovil zástupcem Mgr. Dalibora Lípu, advokáta, a výrokem III jej vyzval k odstranění vad žaloby. V odůvodnění uvedl, že žalobce splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků i pro ustanovení zástupce. Krajský soud však nevyhověl žalobcovu návrhu na ustanovení Mgr. Michaely Kasper Beňové, advokátky, a ustanovil mu zástupcem Mgr. Dalibora Lípu, advokáta. Vyložil, že z právních předpisů ani judikatury nevyplývá záruka, že žalobci bude ustanoven konkrétní zástupce podle jeho volby. Zdůraznil zájem na rovnoměrném zatěžování specializovaných advokátů a jejich rovnoměrném odměňování ze státního rozpočtu. Poukázal na to, že Mgr. Michaela Kasper Beňová byla žalobci v obdobných věcech ustanovena opakovaně. Výhradní ustanovování této advokátky žalobci by vedlo k nedůvodnému protežování této advokátky, monopolizaci poskytování advokátních služeb a rovněž k možnému přetěžování advokátky agendou vnucenou ze strany státu. Krajský soud proto dospěl závěru, že je důvod, proč namísto žalobcem žádané advokátky ustanovit jiného, obdobně specializovaného advokáta, který navíc sídlí blíže místu současného pobytu žalobce. Krajský soud závěrem konstatoval, že žaloba neobsahuje označení napadeného rozhodnutí a den jeho oznámení žalobci, dále neobsahuje vylíčení základních, individualizovaných právních a skutkových důvodů, které mají s určitostí vypovídat o porušení veřejných subjektivních práv žalobce, a návrh výroku rozsudku. Jelikož jde o povinné náležitosti žaloby, soud žalobce vyzval k jejich doplnění.

II.

[3] Žalobce (dále též „stěžovatel“) podal proti usnesení krajského soudu kasační stížnost, v níž brojí proti ustanovení jiného než požadovaného zástupce (výrok II napadeného usnesení) a proti výzvě k odstranění vad žaloby (výrok III napadeného usnesení). Výrok I, kterým byl osvobozen od soudních poplatků v řízení před krajským soudem, stěžovatel nenapadl. Stěžovatel v kasační stížnosti uvedl, že dle jeho názoru byly dány důvody pro to, aby mu byla ustanovena advokátka Mgr. Michaela Kasper Beňová, o jejíž ustanovení pro řízení před krajským soudem požádal. Postup krajského soudu, který stěžovatelově žádosti o ustanovení konkrétní zástupkyně nevyhověl, a ustanovil advokáta jiného (Mgr. Dalibora Lípu), označil za diskriminační, šikanózní a bránící jeho přístup ke spravedlnosti. Stěžovatel dále poukázal na to, že mu nebylo doručeno zmocnění Mgr. Dalibora Lípy ani plná moc, kterou by podepsal. Krajský soud nenařídil žalovanému, aby vydal Mgr. Kasper Beňové tzv. sběrné archy kázeňský trestů, stěžovatel proto z důvodu obstrukcí krajského soudu nemůže ani vyhovět jeho výzvě k odstranění vad žaloby. Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud zrušil usnesení krajského soudu, přidělil mu Mgr. Kasper Beňovou a nařídil žalovanému vydat Mgr. Kasper Beňové kopie sběrných archů kázeňských řízení, aby mohla doplnit žalobu. Stěžovatel současně požádal o ustanovení Mgr. Kasper Beňové zástupkyní i pro řízení před Nejvyšším správním soudem.

III.

[4] Nejvyšší správní soud předesílá, že v nynějším řízení není vyžadováno zastoupení stěžovatele advokátem, jelikož podává kasační stížnost proti procesnímu usnesení krajského soudu, kterým se nekončí řízení o žalobě. Rozšířený senát v usnesení č. j. 1 As 196/2014 - 19 konstatoval: *„Je-li podána kasační stížnost proti usnesení krajského soudu o neosvobození od soudních poplatků, o neustanovení zástupce či proti jinému procesnímu usnesení učiněnému v řízení o žalobě, je rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti učiněno v rámci tohoto řízení, a proto se zde ustanovení § 105 odst. 1 a 2 s. ř. s. neuplatní.“* Stěžovatel tedy nemusí být v projednávaném případě v řízení před Nejvyšším správním soudem zastoupen advokátem. Přesto ustanovení zástupce navrhl.

pokračování

[5] Podle § 35 odst. 10 s. ř. s. se pro vyhovění návrhu na ustanovení zástupce vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek, a to jednak splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, jednak též nezbytná potřeba takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Nejvyšší správní soud neshledal naplnění druhé podmínky. Stěžovatel v kasační stížnosti dostatečně vymezil, z jakého důvodu nesouhlasí s usnesením krajského soudu a z jakého důvodu požadoval ustanovení konkrétní zástupkyně pro řízení před krajským soudem. Jelikož se v projednávaném případě jedná o posouzení celkem nekomplikované otázky, o které může Nejvyšší správní soud rozhodnout na základě kasační stížnosti sepsané stěžovatelem a podkladů obsažených ve spise krajského soudu, aniž by mu za tímto účelem musel ustanovit zástupce, návrh na ustanovení zástupce zamítl výrokem I (srov. např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2018, č. j. 5 As 79/2018 - 11, či ze dne 30. 9. 2021, č. j. 8 As 253/2021 - 22).

[6] Předmětem projednávané věci je otázka, zda krajský soud měl možnost za popsáných okolností ustanovit stěžovateli jiného než požadovaného advokáta.

[7] Podle § 35 odst. 10 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“) může předseda senátu navrhopateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit zástupce, jímž může být i advokát; hotové výdaje zástupce a odměnu za zastupování v takovém případě platí stát. Smyslem tohoto ustanovení je poskytnutí faktické a odborně fundované ochrany práv osobě, která splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků, a u níž je takové ochrany třeba. Jedině tak lze v kvalifikovaných případech dosáhnout zásadě rovnosti vyjádřené v § 36 odst. 1 s. ř. s. Má-li být tímto ustanovením založeno konkrétní subjektivní právo účastníka řízení na odborné zastoupení osobou s právníkem vzděláním v řízení před soudem, pak toto právo je toliko právem na zástupce, jímž může být i advokát, nikoli však právem na konkrétního zástupce, kterého osoba navrhuje ustanovení zástupce ve svém návrhu označuje. Taková interpretace by se dotýkala samotného smyslu ustanovení zástupce soudem (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 9. 2005, č. j. 6 Ads 64/2005 - 25, a ze dne 29. 10. 2010, č. j. 3 Ads 92/2010 - 186).

[8] Rozšířený senát Nejvyššího správního soudu se k ustanovení konkrétního zástupce na žádost účastníka řízení vyjádřil ve svém rozsudku ze dne 21. 12. 2009, č. j. 7 Azs 24/2008 - 141, č. 1995/2010 Sb., ve kterém vyslovil, že v situacích, kdy „*navrhne účastník řízení ustanovit svým zástupcem konkrétní osobu a zjistí-li soud, že tento návrh je opřen o rozumné a věcně oprávněné důvody, pak je namístě zpravidla takovému návrhu vyhovět.*“ Zároveň však zdůraznil, že „*právo účastníků řízení na ustanovení konkrétního zástupce ovšem nepochybně nemůže mít podobu práva absolutního*“. Dle rozšířeného senátu „*důvodem pro nevyhovění návrhu na ustanovení konkrétního zástupce mohou být především okolnosti, které svojí povahou či významem převažují nad respektováním rozumných a věcně oprávněných důvodů, které účastník uvedl ve svém návrhu.*“ V této souvislosti zdůraznil, že jestliže soud návrhu účastníka řízení na ustanovení konkrétního zástupce nevyhoví, je povinen své rozhodnutí přezkoumatelným způsobem odůvodnit.

[9] Základním kritériem přezkumu rozhodnutí krajského soudu, jímž nebylo vyhověno žádosti o ustanovení konkrétního advokáta, je tedy jeho přezkoumatelnost (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 1. 2018 č. j. 8 As 258/2017 - 21). Nejvyšší správní soud se proto zaměřil na otázku, zda odůvodnění rozhodnutí krajského soudu ob stojí (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 2. 2020, č. j. 6 As 18/2020 - 26).

[10] Nejvyšší správní soud shledal, že krajský soud v nynějším případě požadavkům na odůvodnění usnesení o neustanovení zástupce vyhověl. Z napadeného usnesení jednoznačně vyplývá, z jakého důvodu krajský soud nevyhověl žádosti stěžovatele, aby mu byla ustanovena

zástupkyní Mgr. Michaela Kasper Beňová. V odůvodnění svého rozhodnutí akcentoval zájem na rovnoměrném zatěžování specializovaných advokátů a jejich rovnoměrném odměňování ze státního rozpočtu. Konstatoval, že ustanovení advokáta není ničím jiným než zvláštní objednávkou právních služeb hrazených z veřejných (společných) prostředků, a není důvod, proč by někteří advokáti museli být při ustanovování preferováni. Opakované ustanovování výhradně konkrétní požadované advokátky by vedlo jak k nedůvodnému protežování této advokátky a monopolizaci poskytování advokátních služeb, tak rovněž k možnému přetěžování advokátky agendou vnucenou ze strany státu. Na základě citovaných úvah krajský soud uzavřel, že byl dán důvod, pro ustanovení jiného, obdobně specializovaného advokáta, který nadto sídlí blíže místu současného pobytu žalobce.

[11] Nejvyšší správní soud konstatuje, že krajským soudem poukazovaný zájem na rovnoměrném ustanovování advokátů a jejich rovnoměrném odměňování ze státního rozpočtu zdejší soud ve své judikatuře zdůrazňuje dlouhodobě. Nerovnoměrné ustanovování advokátů považuje za natolik závažnou skutečnost ve smyslu výše citovaného rozsudku rozšířeného senátu, která odůvodňuje ustanovení jiného než požadovaného zástupce. V případě, kdy připadá v úvahu více zástupců, se proto snaží docílit jisté rovnoměrnosti (srovnej např. usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2016, č. j. 9 Azs 19/2016 - 18, ze dne 15. 4. 2016, č. j. 9 Azs 64/2016 - 21, ze dne 1. 6. 2016, č. j. 9 Azs 111/2016 - 54, ze dne 3. 6. 2016, č. j. 10 Azs 109/2016 - 54, ze dne 14. 9. 2016, č. j. 8 Azs 182/2016 - 34, nebo rozsudky ze dne 31. 10. 2016, č. j. 3 As 171/2016 - 21, ze dne 29. 6. 2017, č. j. 9 As 98/2017 - 24, nebo ze dne 23. 11. 2017, č. j. 7 As 342/2017 - 20). Krajský soud tedy postupoval v souladu s ustálenou judikaturou zdejšího soudu, přičemž vyložil úvahy, které jej vedly k závěru, že bylo na místě ustanovit jiného než požadovaného zástupce. Rozhodnutí o ustanovení Mgr. Dalibora Lípy v posuzovaném případě pak nebylo projevem svévole krajského soudu, nýbrž bylo opřeno o konkrétní důvody - vzdálenost sídla ustanoveného advokáta od místa současného pobytu stěžovatele a skutečnost, že se Mgr. Dalibor Lípa specializuje na obdobnou oblast jako stěžovatelem požadovaná advokátka. Ačkoliv se Nejvyšší správní soud plně neztotožnil s další argumentací krajského soudu, uvedené okolnosti jako důvody pro výběr konkrétního advokáta v dané věci obstojí.

[12] Stěžovatel v kasační stížnosti dále poukázal na to, že mu nebylo doručeno zmocnění Mgr. Dalibora Lípy ani plná moc, kterou by podepsal. Nejvyšší správní soud konstatuje, že Mgr. Dalibor Lípa byl stěžovateli ustanoven usnesením krajského soudu ze dne 4. 10. 2021, č. j. 77 A 106/2021 - 13, které mu bylo doručeno do vlastních rukou dne 7. 10. 2021 (viz doručenkou na č. l. 15 spisu krajského soudu). Účastník řízení v případě ustanovení zástupce soudem plnou moc tomuto zástupci nepodepisuje, k účinnosti zastoupení dochází nabytím právní moci usnesení o ustanovení konkrétního zástupce.

[13] Nejvyšší správní soud na základě výše uvedených důvodů dospěl k závěru, že kasační námitky stěžovatele proti ustanovení jiného než požadovaného zástupce nejsou důvodné. Nejvyšší správní soud neshledal ani existenci žádné zásadní vady. Nejvyšší správní soud proto kasační stížnost proti výroku II napadeného usnesení podle § 110 odst. 1 s. ř. s., poslední věty, výrokem II tohoto rozhodnutí zamítl jako nedůvodnou.

[14] Námitku, kterou stěžovatel brojil proti výroku III napadeného usnesení, kterým byl vyzván k odstranění vad žaloby, shledal Nejvyšší správní soud nepřípustnou, neboť uvedeným usnesením bylo upraveno vedení řízení (srov. § 104 odst. 3 písm. b) s. ř. s.) V této části proto Nejvyšší správní soud kasační stížnost výrokem III tohoto rozhodnutí odmítl podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.

pokračování

[15] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s ustanovením § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s ustanovením § 120 s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, a nemá proto právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. Žalovanému v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly, proto soud rozhodl, že se mu náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 1. února 2022

JUDr. Tomáš Foltas
předseda senátu